

Tadeusz Kowalski, O Balkanskim Turcima

Kowalski, T. (1936). O Balkanskim Turcima. *Knjiga o Balkanu I*, Balkanski Institut, pp. 179-187.

Kowalski, T. (1936). Balkan Türkleri Hakkında. *Knjiga o Balkanu I*, Balkanski Institut, ss. 179-187.

Nebahat Sülçevsi  
Sorumlu Yazar / Correspondence
Çeviren / Translator

Özet

Prof. Dr. Tadeusz Kowalski, Polonyalı Türkologtur. Türk dili ve kültürü hakkında yaptığı çalışmalarının neredeyse tamamı Balkan Türklerini konu edinmiştir. Balkan Türkleri ve Müslümanları alan araştırmaları yapmıştır. Yaptığı çalışmaları makale olarak yayınlamış ve bildiri olarak sunmuştur. Prof. Dr. Tadeusz Kowalski'nin Sırpça yayınlanan "Balkan Türkleri Hakkında", *Knjiga o Balkanu I*. 179-187 makalesi Türkçeye çevrilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tadeusz Kowalski, Balkan Türkleri, Türkoloji.

Abstract

Prof. Dr. Tadeusz Kowalski is a Polish Turkologist. Almost all of his works on Turkish language and culture have focused on the Balkan Turks. He did field research on Balkan Turks and Muslims. He published his work as an article and presented it as a paper. Prof. Dr. Tadeusz Kowalski's article "About the Balkan Turks, *Knjiga o Balkanu I*. 179-187", published in Serbian, has been translated into Turkish.

Keywords: Tadeusz Kowalski, Balkan Turks, Turkology.

Balkan Türkleri Hakkında

1. Tarihsel Çerçeve

Bugün Balkanlar'da karşılaştığımız Türklerin ata yurdu Orta Asya bozkırlarıydı. Göçebe Türk boyları oradan batı ve güneybatı yönünde iki yoldan hareket etti: Birincisi Güney Rusya bozkırlarından Hazar Denizi ve Karadeniz'in kuzeyine doğru giden Kuzey yolu, ikincisi ise her iki denizin güneyinden İran tepelerini aşır Anadolu üzerinden Balkanlar'a doğru uzanan Güney yoludur. Belli tarihî olaylar ve güney yolu güzergâhında Bizans ile Pers Sasani devleti ve bu devletin çöküşünden sonra Arap Halifeliğine ait güçlü devlet kurumlarının bulunması göçebe Türk boyları bakımından büyük engel oluşturduğundan kuzey yolu güney yolundan daha elverişliydi.

Kuzey yolundan göçler, Tuna bölgesine yönelik baskıların artıp Türk göçebe boylarının Tuna'nın güneyine ulaşmaları; Güney yolundan göçler ise, Trakya bölgesine yönelik baskıların artması sonucu Türk göçebelerin yarımada'nın derinliklerine nüfuz etmeleri şeklinde gerçekleşir.

Kısaca Kuzey göçleri diye adlandıracağımız göçler, Bizans ile bağımsız Güney Slav devletlerinin eski dönemlerine; Güney göçleri ise bu devletlerin son dönemlerine isabet eder. Bu göçlerin ilki köklü siyasi değişikliklere neden olmazken, ikincisi ise Bizans ve Balkanlar'daki diğer bağımsız devlet oluşumlarının yıkılmasına neden oldu ve hâkimiyet birkaç yüzyıl boyunca Türklerin eline geçti. Bu gelişmeler sonucunda Balkanlar'ı fetih politikasının üssü haline getirmek suretiyle giderek daha geniş bölgelere yayılan güçlü bir Osmanlı Türk devleti ortaya çıktı. Galip olanlar, fethedilen topraklara mümkün mertebe çok Türk'ü yerleştirme ve tüm bölgeyi Türkleştirmeye gayret gösterdiler. Ancak Balkanlar'ı Türkleştirme girişimi, idarenin tamamen dışında kalması ve siyasi ile ekonomik açıdan baskı altına alınmasına rağmen ulusal bilincini giderek güçlendiren yerel nüfusun başarılı direnişiyle karşılaştı. Dinî ve siyasî baskılar nispeten zayıf sonuçlar doğurdu. Sadece küçük Balkan grupları (Müslüman Arnavutlar, Boşnaklar, Pomaklar vb.) İslam'ı kabul etti. Fakat bu durumda bile zerre kadar asimilasyona uğramadılar. Ancak, tüm Balkan halklarının Türk dili ve geleneklerinin oldukça güçlü bir etkisine yenik düştüğü kabul edilmelidir. Bu etki Balkan dillerinde Türkçe alıntıların çokluğunda, özellikle zanaatla ilgili kelimeler açısından göze çarpmaktadır.

Savaşlar ve başarısız iç siyasetten dolayı zayıf düşen güçlü Osmanlı devletinin gerilemesine paralel olarak Balkan halklarının ulusal bilinci de güçlendi. Nihayet 19. yüzyılda uzun süredir arzulanan siyasi özgürlüğe kavuştuklarında, yaşadıkları topraklara değil, yalnızca tebaası oldukları devlet sistemine bağlı olan Türk göçmen dalgası birdenbire geri gitmeye başladı. Bu geri gitmeler, Balkanlar'da Türk nüfusunun kök saldırdığı yerlerde bile Türklerle meskun adaların oluşmasına neden oldu. Ancak bu adalar bile Türk nüfusunun doğuya göçü ve yerel halkın enerjik nüfuzu nedeniyle hızla küçüldü. Büyük sayılabilecek bu nüfus adaları küçülerek daha sonra ya bölündü ya da tamamen yok oldu. Türk göçmenler Avrupa Türkiye'sine ve yüksek tarım kültürünün taşıyıcıları olarak Anadolu'da oluşturdukları iskân bölgelerine doğru göç ettiler. Türkiye'nin dört bir yanına dağılmış olan ve muhacir adı verilen bu Balkan göçmenlerinin köyleri, yerli köylerinin yukarı yerlerine kurulmaları göze çarpmaktadır.

Balkan topraklarındaki Türk adalarının bugünkü durumunu ve oluşumunu gösteren tarihi çerçevenin ana hatları bunlardır. Bunlar çoğunlukla, Osmanlı Türkleri hâkimiyeti döneminden nispeten sonra kalmış olan adalardır. Fakat bunların belirli bir kısmı, çok daha eski, Osmanlı öncesi zamanlardan, dolayısıyla Selçuklu döneminde kuzey ve güneyden göçlerin olduğu dönemden olabilirler. Eski zamanlardan beri Türk olan ve Osmanlı unsurunun daha önce Türkleştirilmiş bir tabaka üzerine yerleştiği bu tür adalar, Türk olmayan unsurların baskısına gösterdikleri direniş ve zor etkilenmenin simgesi olmuşlardır.

2. Balkanlar'daki Türk Adalarının Mevcut Durumu

Türk nüfusunun Balkanlar'daki mevcut dağılımı özel bir görünüm arz eder. Günümüz Avrupa Türkiye'sini oluşturan ve ancak Dünya Savaşı'ndan sonra neredeyse tamamen Türk olan Doğu Trakya'yı hariç tutarsak, en büyük Türk gruplarını kuzeydoğu Bulgaristan'da, aşağı Tuna'nın güneyinde, Deli-Orman yöresi ve komşu iller olan Tozluk ve Gerlova'da görürüz. Balkanlar'daki Türk varlığının ana merkezinin tam da burası olduğu izlenimi verir. Günümüz Bulgaristan topraklarında, güneydoğu sınırında, Hasköy, Kırcaali ve Mestanlı şehirleri çevresinde, ayrıca daha küçük gruplar halinde, çoğunlukla ülkenin doğu kesiminde ve Tuna boyunca halen yoğun bir şekilde Türklerle karşılaşılıyor.

Yugoslavya'da Türk nüfusa, Üsküp'ten Yunanistan sınırına kadar Vardar'ın doğu kıyısı boyunca rastlıyoruz. Dahası daha küçük gruplara da rastlıyoruz. Elbette din meselesi, ulusal ve dilsel aidiyet meselesinden ayırt edilmelidir. Dolayısıyla, kısmen asimilasyona uğramış olsalar bile, örneğin İslam'ı kabul eden Boşnaklar gibileri Türkî Slav sayılmamalıdır.

Günümüzde Yunanistan sınırları içerisinde Türk nüfus sadece ülkenin kuzeyinde, Yunan Makedonya'sında ve Batı Trakya'da bulunuyor. 1923-1927'den nüfus yapısında önemli değişiklikler meydana geldi. Lozan'da imzalanan Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi Anlaşmasına dayanarak, bu bölgelerden yaklaşık yarım milyon Türk, Türkiye'ye zorunlu bir şekilde göç ettirildi ve yerlerine başta Anadolu'dan olmak üzere Rumlar getirildi.

İslam'ın çok daha yaygınlaşmış olmasına rağmen, Arnavutluk topraklarında büyük Türk grupları yoktur.

Romanya topraklarında Türkçe konuşan nüfus oldukça renkli bir görünüm arz etmektedir. Karadeniz çevresindeki bölgede, özellikle Dobruca'da Türk ve Tatarları görüyoruz. Ayrıca ağırlıklı olarak Besarabya'da ve kısmen Dobruca'da yaşayan Hristiyan dinine mensup Gagavuzlar dikkate değerdir. Yeri gelmişken Gagavuzların kuzeydoğu Bulgaristan'da, özellikle Varna'nın kuzeyinde birkaç köyde yaşadıklarını belirtelim.

Günümüz Balkan topraklarındaki Türk yerleşimlerini ayrıntılı bir şekilde gösterecek nitelikte etnografya haritalarına maalesef henüz sahip değiliz. Cvijić'in 1913 tarihli haritası pek çok ayrıntıda günümüz durumunu artık yansıtmıyor.¹

1 Sırp coğrafyacı ve etnolog Jovan Cvijić (1865-1927) tarafından hazırlanmış olup Balkanlar'ın etnik yapısını gösteren harita. bkz. Cvijić, J. (1913). Ethnographische Karte der Balkanhalbinsel. Justus Pethes. Digitalna Biblioteka Matice Srpske. <http://digital.bms.rs/ebiblioteka/publications/view/2891>

İstatistiki verilerde de durum aynıdır. Balkanlar'daki Türklerin sayısı ancak yaklaşık olarak verilebilir. Bu, resmi nüfus sayımlarında milli mensubiyet kavramının yeterince anlaşılmamasından kaynaklanmaktadır. Nitekim örneğin 28 Ekim 1927 tarihli ilk ve tek Türk nüfus sayımı, atıfta bulunduğu nüfusun ne milli mensubiyeti ne de dini mensubiyeti hakkında herhangi bir bilgi vermektedir. "*Annuaire du Monde Musulman*" (*İslam Dünyası Kılavuzu*)'nun son baskısına göre şu anda Yugoslavya'da 280.000, Bulgaristan'da 500.000'in üzerinde, Romanya'da 178.000 ve Yunanistan ve Arnavutluk'ta belirsiz sayıda Türk olması gerekir.² Buna Türkçe konuşan yaklaşık 50.000 Gagavuz da eklenmelidir. Resmi kayıtlara göre Avrupa Türkiye'sinde 1.381.851 nüfus yaşıyor. Ancak bu sayı aynı zamanda etnik açıdan çok karmaşık olan İstanbul'u da kapsıyor. Avrupa Türkiye'sinde yaklaşık bir milyon Türk olduğunu düşünürsek, o zaman Balkanlar'da iki milyondan fazla Türk olduğu ortaya çıkıyor. Ancak bu rakamın sadece yaklaşık olduğunun altı çizilmelidir.

3. Dil Grupları

Balkanlar'daki Türk nüfusu bahsinde aidiyet noktasında bir grubun dili ve tarihsel kökeni dikkate alınırken dinî mensubiyeti dikkate alınmadı. Bu noktada aynı nüfusla ilgili olarak Balkan Türkleri, kelimenin dar anlamı göz önünde bulundurularak Türkler, Tatarlar ve Gagavuzlar şeklinde sınıflandırılabilir.

Kelimenin dar anlamında ifade edilen Türkler, en büyük grubu temsil etmektedir. Bazı bölgelerde ağızları önemli ölçüde farklılık gösteren Osmanlı Türkçesini kullanırlar. Ne yazık ki, bu ağızlar hakkındaki bilimsel veriler henüz çok eksiktir. Bu konuşur grupları ele alındığında, geçmişte Osmanlı öncesi iskân dönemine kadar tarihlenme ihtimali bulunan bu bölgeler ayırt edilmelidir. Bu, hem nüfusun fiziksel yapısı hem de dil açısından diğer Türk gruplarından önemli ölçüde farklı olan Deli-Orman bölgesini ve çevresini içerir. Deliorman Türkleri Besarabya Gagavuzcasına yakın ayrı bir ağız kullanırlar. Bu ağız, Anadolu'da arayarak bulunamayacak olan ve Kuzey Türkçesi dil grubuyla bağlantısını gösteren bazı özelliklere sahiptir. Bu olgu, Deliorman Türklerini, Osmanlı Türklerinden çok önce, Tuna nehrini aşan eski Türk göçebelerinin torunları olarak gören bilim adamlarının görüşlerini bir ölçüde doğrulamaktadır. Diğer yandan, bu nüfusun dil özelliklerinde Deliorman Türklerinin Proto-Bulgarların torunları olduğuna ilişkin varsayımı doğrulayacak herhangi bir kanıt bulamıyoruz.

Makedonya Türkleri, ne yazık ki yeterince incelenmemiş özel ağız ilişkileri ortaya koymaktadır. Kuşkusuz bunlar arasında Osmanlı Devleti kuruluşu ve Balkan fetihleri öncesi dönemlerde göç etmiş olan gruplar tespit edilebilir. Hem kuzey hem de güney grubuna ait eski Türk unsurlarının Balkanlar'daki yerleşimleri ve yayılmaları konusu, ancak bu bölgelerdeki Türk yerleşimlerine ilişkin tüm tarihsel veriler derlenip, genellikle günümüzde artık var olmayan etnik unsurların varlığına ilişkin izleri koruyan yer adlarının sistematik incelemeleri yapıldığında daha iyi açıklanabilir.

2 [Annuaire Du Monde Musulman Statistique, Historique, Social et Economique, Redige Par İ. Massignon, Troisieme Edition 1929, Paris, Librairie Ernest Leroux, 1930, pp. 295-311.]

Balkanlar'ın dağlık bölgelerinde, başta Rodoplar ve Makedonya olmak üzere, ana kitlesi hala Anadolu'da yaşayan ve Yörük adı verilen göçebe Türk bakiyesine rastlıyoruz. Dil bakımından, aynı boydan olup yerleşik hayat yaşayanlardan çok az farklılar. Yörük adının geçtiği coğrafi adlardan da anlaşılacağı üzere, buralarda daha fazla Yörük yaşıyordu. Bu adlar oldukça geniş bir sahada görülmektedir. Ağırlıklı olarak mevsimine göre dağlarda hayvan yetiştiriciliğiyle uğraşan Yörükler, adlarının nerede ise tamamı Türkçe olması nedeniyle Balkan dağlarına müteşekkik gibiler. Yerel düzeyde Yörük ve Konyar (modern Yunanca kovárdéc's'ten) şeklinde adlandırılırlar. Bu adlandırma henüz tam olarak açıklanmış değil.

Dil bakımından Tuna nehri üzerindeki Adakale, yeterli derecede ağız malzemesi sunması nedeniyle ilgi çekicidir.

Tatarlar, Kuzeydoğu Bulgaristan bölgesinde, Karadeniz'e yakın yerlerde, ayrıca Romanya'da çoğunlukla Köstence çevresi ve Balçık, Pazarcık ile Silistre yörelerinde yaşıyorlar. Bunların çoğu, Rusya'nın Kırım'ı işgalinden sonra Kırım'dan geç dönemlerde göç etmiş olanlardır. Çıtak diye adlandırılan Dobruca'daki Nogay Tatarlarının bir kısmı, 17. yüzyıldan gelenlerden olmalıdır. Tatarlar, antropolojik açıdan Türklere önemli ölçüde farklıdır ve belirgin Moğol özellikleri sergilerler. Şimdiye kadar dilsel ilişkileri hakkında pek bir şey bilinmemekte olup, Köstence civarında yapılan bazı derlemeler, Kırım Yarımadası'nın merkezindeki Tatar ağızlarıyla yakınlıklarını ortaya koymaktadır.

Üçüncü Türk grubu ise Gagavuzlardan oluşmaktadır. Kökenleri ve isimleri hala oldukça gizemlidir. Gagavuz metinleri sayesinde dillerini iyi bildiğimiz tek gruptur. Deliorman Türk ağızlarıyla yakın oldukları anlaşılıyor. Gagavuzca ile Osmanlı Türkçesi arasındaki farklar, Gagavuzca'yı Osmanlı Türkçesinden ayrı bağımsız bir dil olarak kabul etmemizi gerektirecek kadar önemli değildir; aksine, Osmanlı Türkçesinin bir ağızı olarak saymamıza hiçbir engel yoktur. Dahası, Gagavuzların bir zamanlar kuzey Türkçesinin, sözelimi Kumancayla ilgili bir dil konuştuğunu kabul etmek durumunda olsak, yine de dillerinin artık eski akrabalık ilişkisinin neredeyse silik izlerini taşıdığını, Osmanlı Türkçesinin etkisine büyük ölçüde maruz kaldığını belirtmemiz gerekirdi. Günümüzde en büyük Gagavuz grubunun Besarabya'da olduğu ve Kuzey Bulgaristan'dan nispeten yakın bir zamanda, yani 18. yüzyılın sonu ve 19. yüzyılın başında geldikleri daha önce belirtilmişti. Bulgaristan'da kalan Gagavuzlar, çoğunlukla Varna'nın kuzeyinde, Karadeniz kıyısındaki birkaç köyde toplanmıştır. Ayrıca Kuzeydoğu Bulgaristan'daki şehirlerde ve Dobruca'da dağınık halde yaşıyorlar. Edirne civarında birkaç köyde yaşayan Hristiyan Türkler, Sorguç olarak bilinirler. Bunlar Gagavuzlarla benziyorlar, fakat şu anda bu boy hakkında bilgi yoktur.

4. Dini ilişkiler

Balkanlar'daki Türk nüfusunun kahir ekseriyeti Sünni İslam'ın Hanefi mezhebine mensuptur. Bütün Balkan devletlerinin anayasalarıyla güvence altına alınan din özgürlüğünden yararlanan Türkler, her yerde

kendi dini teşkilatlarına sahipler. İslam, inananlarının hayatlarında çok karakteristik bir iz bırakır. O, kurallarıyla hem bireysel hem de sosyal hayatın tüm dallarına nüfuz eder. Şerefeli minareli cami, Müslüman bir yerleşim yerinde olduğumuzun kesin bir işaretidir. Müslüman yerleşim yerlerine ait mezarlıklarda genellikle her mezarın iki ucunda taş bulunur. Bu tür mezarlıklar, Müslüman nüfusun göçü nedeniyle artık tamamen Hristiyanlarla meskûn köylere yakın yerlerde de bulunur.

Ortodoks İslam'ın yanı sıra, Türkiye dışında, Balkanlar'ın her yerinde tasavvufi tarikatlar da mevcuttur. En yaygın olanları Bektaşî, Nakşibendi, Kadiri, Mevlevî, Halvetî ve Şazeli tarikatlarıdır. Bu tarikatların tekkeleri ve vakıfları vardır. Bilindiği üzere Türkiye'de son yıllarda bu tür tarikatlar kapatılarak yasaklanmış ve mülklerine el konulmuştur. Bazılarında, özellikle Bektaşîlerde, esas olarak Alevî kültüründe kendini gösteren güçlü bir Şii etkisi görülmektedir. Balkanlar'da sıradan insanların tasavvufi eğilimlerinde bazen İslam ve Hristiyanlık arasında ilginç temas noktalarının görülmesine benzer şekilde, Bektaşî öğretisinde de gizlenmiş pek çok Hristiyan doktrini yer alır. Burada, hem Müslüman hem de Hristiyan nüfus tarafından mübarek sayılan ve her iki dinin mensupları tarafından kutsiyet atfedilen ziyaretgâh kültüründen bahsetmek gerekir.

Kuzeydoğu Bulgaristan'da da Alevî veya Kızılbaş olarak adlandırdıkları Şii Türkleri görüyoruz. Çoğunlukla Deliorman'a bağlı küçük Kemanlar kasabası çevresinde toplanmış olup Sünnî Türklerden tamamen farklı geleneklere sahipler. Sünnîlerden farklı olarak keskin bir cinsiyet farkı gözletmezler.

Diğer yandan Balkan Tatarları, Türklerin çoğunu olduğu gibi Sünnî'dir. Ortodoks Hristiyanlığı Besarabya ve Kuzey Bulgaristan'da yerleşik Gagavuzlarda görüyoruz. Bu ilginç boyun kökeni ve bu dine geçişlerinin başlangıcı henüz yeterince açıklığa kavuşturulmamış olsa da, Gagavuzların bağlı oldukları inancın kökeni eskidir. Gagavuzların kilise hayatında Yunan ve Bulgar dillerinin güçlü etkisine rağmen Türkçeyi edebiyat dili yapma gayretleri görülmektedir. Böyle bir etki Kostriç adlı Gagavuz yerleşim yerinde 1810 yılında yayımlanmış olup Varna Müzesinde saklanan Yunan harfli Türkçe Mezmur kitabından anlaşılmaktadır.

5. Gelenekler

Bugünün Balkan Türkleri çoğunlukla çiftçi ve zanaatkârdır; nadiren çobanlık yapanı da vardır. Bir Müslüman Türk köylüsü, Hristiyan komşularının aksine hiç domuz yetiştirmes.

Müslüman Türklerle meskûn bir köy, ilk bakışta bir Hristiyan köyünden farklı olduğu anlaşılır. Türk evi çevresinden soyutlanmaya çalışır. Mümkün olduğu yerlerde evin yüzü bahçeye bakar, arkası ise köy yoluna dönüktür. Harem selamık şeklinde kendini gösteren ve cinsiyet ayırımına dayalı sosyal düzen hemen göze çarpar. Kadınlar ve erkekler, kesin bir iş bölümüyle, iki ayrı dünya oluşturuyor gibi görünürler. Yetişkin kadınların çoğu yabancı erkeklerin yanında halen yüzlerini saklarlar. Genel bir tespit olarak Balkan Türklerinin Türkiye'ye kıyasla, katı dini kurallar ve

eski adetlere daha fazla bağılı kalmaya devam ettikleri söylenebilir. Halen her yerde halk kıyafetleri giyenler, özellikle erkekler için karakteristik başlık olan fes veya sarık giyenler görülmektedir.

Her üç Türk grubu, yani kelimenin dar anlamıyla Türkler, Tatarlar ve Gagavuzlar, birçok durumda Asya ile Avrupa folkloru arasında ilginç bir geçişi temsil eden zengin bir folkloru sahipler. Balkanlar'daki farklı çevreden pek çok geleneği benimsemiş olan Türklerin yan yana yaşadıkları komşuları üzerinde de güçlü bir etki bırakmışlardır. Bu etki daha çok Türklere siyasi bağımlılığın ilk dönemlerinde yayılmıştır. Doğum, sünnet, düğün, cenaze gibi ailevi törenlerle ilgili adetler de dikkate değerdir. Bu uygulamalara eski Türk gelenekleri ve çeşitli çevresel etkilere maruz kalmış Müslüman unsurlar karışmıştır. Düğün ve yıllık panayır gibi törenlerde, başta güreş müsabakaları ve at yarışları olmak üzere çeşitli halk oyunları düzenlenir.

Toprak işleme teknikleri bakımından çevrelerinden çok şey almış olsalar da Türkler, Slavlara göre daha ilkel uygulamalara sahipler.

Şehirlerdeki zanaatkâr nüfus arasında, din ile yakından ilgili yerlerde hala esnaf teşkilatları bulunmaktadır. Türklerin en çok tercih ettiği meslekler dericilik, saraçlık, ayakkabıcılık, aşçılık, fırıncılık, tatlıcılık ve demirciliktir. Nüfusun karışık olduğu bölgelerde hamallar ve arabacıların önemli kısmı Türk'tür. Türkler ve Tatarlar, yerel halk arasında iyi bir nama sahiptir. Dürüst, dikkatli, sakın ve kanaatkârlar. Yavaş, uyuşuk ve fazla muhafazakâr olmakla eleştirilirler. Karışık bir nüfusa sahip bölgelerde Slavlar Türkçeyi çok çabuk öğrenmişlerdir. Ancak aynı yerde doğup Türk olmayan komşularıyla sürekli görüşen Türklerin en belirgin özelliği, komşularının dillerini hiç konuşamaması, anlayanların bile az bulunmasıdır. Gagavuzlar ise çoğunlukla çiftçi ve bahçıvandır. Özellikle sebze ve üzüm yetiştirirler. Bedensel yapıları, kıyafetleri ve görünüşleri bakımından Bulgarlardan biraz farklıdır.

Balkanlar'daki Türk unsurları hala çok az araştırılmış olduğundan onlara ilişkin pek çok ayrıntı yeterince bilinmiyor. Türk yerleşimleri göç nedeniyle küçülüp tamamen yok olmakla karşı karşıya olduklarından mümkün olan en kısa sürede araştırılmaları elzemdir.